

УДК 72.012:628.976

Третяк Ю. В.,*Доктор архітектури, професор кафедри рисунка і живопису**Київського національного університету**будівництва і архітектури, Україна*E-mail: vt090999@bigmir.net

Orcid.org/0000-0002-7537-5929

Рещікова В. Є.,*студентка групи – 61, Образотворче мистецтво,**декоративне мистецтво, реставрація**кафедри рисунка і живопису**Київського національного університету**будівництва та архітектури, Україна*E-mail: v.reschikova@gmail.com

ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ МЕДІАТЕК ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ОСВІТЛЕННЯ

Анотація: у статті розглянуто досвід проектування інтер'єрів медіатек та бібліотек. Виявлені типологічні особливості проектування інтер'єрів медіатек. Акцент зроблено на освітлення. Виконаний аналіз джерел, що висвітлюють питання освітлення медіатек, бібліотек та робочих місць.

Ключові слова: медіатека, бібліотека, дизайн, інтер'єр, штучне освітлення, денне освітлення.

Постановка проблеми

На сьогоднішній день світова тенденція стрімкого цифрування інформації набуває все більшого розвитку. Саме тому з'являється велика кількість медіатек. В Україні існує потреба в якісних проектах таких закладів.

Питання ефективної роботи відвідувачів у медіатеках безпосередньо залежить від якісного штучного освітлення. Однак, у вітчизняній практиці проектування інтер'єрів громадських будівель вплив штучного освітлення на ефективність роботи клієнтів в приміщеннях медіатек не досліджено.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дубініна О. дослідила питання проектування медіатек, які з'явилися в результаті трансформації традиційної бібліотеки. Автор розглянув засоби створення образної архітектури медіатек, їх організуючу роль у соціокультурному просторі великого міста [4].

Салахов Р. виявив, що на сьогоднішній день бібліотеки змінюють свою роль і з традиційних «сховищ знань» перетворюються в своєрідні

інформаційно-бібліотечні центри. У статті освітлено досвід організації бібліотечного простору без акценту на освітлення [10].

Черненко Г. розкрив питання впливу сучасних технологій та соціальних потреб на функції бібліотек. Було описано пріоритетні види діяльності та функції бібліотек [12].

Кузнецова І. та Лукашенко А. дослідили елементи та правила композицій в дизайн-проекуванні освітлення і можливості їх поєднання в інтер'єрах офісних приміщень. Вивчено проблему створення оптимальних світлових умов, які повинні відповідати функціональності простору, а також висвітлила різноманітність приміщень та поєднання різних за формою джерел освітлення між собою [6].

Т. С. Румілець, А. В. Загоруйко у своїй статті вивчили показали, яким чином у зарубіжній та вітчизняній практиці будівництва медіатек використовуються різні типи будівель [7]. Федюкіна Г. визначила основні вимоги до освітлення в школах, розкрила питання гігієнічності освітлення, його енергетичний та екологічний аспекти, а також вивела рекомендації по влаштуванню освітлення окремих приміщень [11].

Садовська О. освітила методи і засоби проектування комфортних інтер'єрів читальних залів для дітей молодшого шкільного віку, враховуючи вимоги до освітлення, ергономіку, декоративне оформлення інтер'єру тощо [9].

Мета дослідження

Вивчити та проаналізувати досвід проектування інтер'єрів медіатек для подальшого виявлення особливостей їх проектування за допомогою освітлення.

Основна частина

Сьогодні суспільство від дефіциту інформації переходить до інформаційного перенасичення. Сталося це після появи мережі Інтернет, коли з плином часу традиційні бібліотеки поступово почали перетворюватися на медіатеки [5]. Наприкінці ХХ у Франції століття відмовилися від поняття «бібліотека» і почали використовувати термін «медіатека». Концепція передбачала модернізацію бібліотек, створення інтегрованого культурного інформаційного простору, де було б задіяно безліч засобів комунікації [8].

Отже, медіатека – це новий, більш сучасний вид бібліотеки, де поєднуються фонди книг, навчальних посібників, відеофільмів, звукозаписів, комп'ютерних презентацій тощо. Література зберігається тут в різних форматах: електронному, друкованому, мультимедійному. Медіатека передбачає наявність обладнання для зберігання та відтворення книг і документів. Нерідко тут можна зустріти зали для перегляду кінофільмів, проведення лекцій, зони відпочинку. Обов'язковою є наявність мережі Інтернет [13].

Медіатека об'єднує в собі багато різних видів приміщень, кожне з яких повинно бути комфортним для перебування: роботи або відпочинку – у залежності від функціональності приміщення. Одним із найважливіших факторів тут є штучне освітлення. Нижче наведено найбільш визначні приклади проектування медіатек та перетворення бібліотек на медіатеки у світовому досвіді.

Публічна бібліотека Амстердама є найбільшою бібліотекою в Європі. Вона настільки багатофункціональна, що перетворилася на освітній центр. Це багатоповерхова будівля, яка включає в себе різні типи освітлення: для читальних залів, музеїв, виставкових залів, радіостанції, театру, конференц-залів, кафе та ресторану, зони відпочинку. У бібліотеці наявне офісне обладнання та Інтернет. Бібліотеку спроектовано так, що тут є різні зони для роботи: дизайнерські приміщення на вибір, кабінки для усамітнення, «Зона тиші», де можна спокійно почитати книгу. На останньому поверсі закладено освітлення великої сцени, зони для дітей. Відповідно сучасним вимогам бібліотеку адаптовано для інвалідів (рис. 1) [2].

Рис. 1. Публічна бібліотека Амстердама, 1919 рік, архітектор Джо Коенен. Інтер'єри.

У 2006 році відбулося відкриття бібліотеки в Мінську, у якій поєдналися сучасний дизайн та функціональність. Заклад включає в себе 20 читальних залів, фондосховище, художні галереї, конференц-зал, музей книги, фізкультурно-оздоровчий комплекс. До кожного типу приміщення підбрано різне освітлення [3].

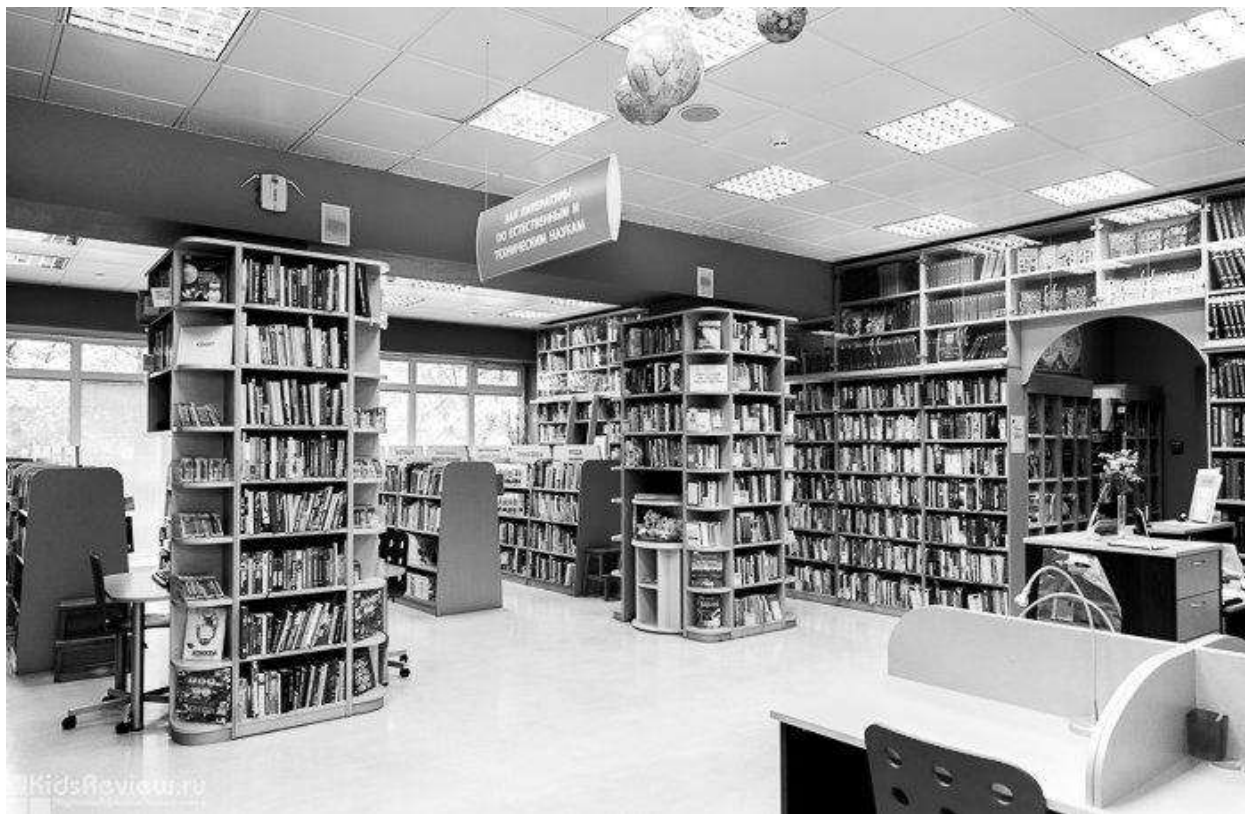
Наступним прикладом є електронна бібліотека в метро Бухареста. Ідея полягала в тому, щоб стіни однієї зі станцій вкрити плакатами із зображенням книжкових обкладинок, на яких були QR-коди. Кожен бажаючий може відсканувати код і прочитати твір (рис. 2) [5].

Рис. 2. Електронна бібліотека в метро Бухареста.

Російська державна бібліотека для молоді орієнтована на людей віком 14-25 років, тут наявні різні типи освітлення для культурно-освітнього центру та медіацентру, місця для відпочинку (рис. 3) [5].

В інтер'єрах медіатеки у м. Нант у контрастних поєднаннях скляних та глухих поверхонь можна прослідкувати ізолюваність та відкритість окремих залів. В основі композиції лежить розміщення в одному рівні різних функціональних зон, які відповідають найкращим формам отримання інформації за допомогою різних носіїв. У медіатеці спроектовано основний простір, відеозал, кінозал, бібліотека та зал для прослуховування записів. Дизайн бібліотечного простору тут є цікавим з точки зору освітлення: читальний зал освітлюється верхнім світлом через отвір вздовж криволінійної стіни зі стелажами. В інтер'єрах переважають світлі відтінки меблів, які виконані з дерева, в поєднанні з м'якими контурами стелі та яскравим світловим периметром. Ці прийоми створюють відчуття легкості інтер'єру бібліотеки. Заклад постає перед нами як «живий» інформаційний простір, що спростовує стереотипи щодо статичності та маловиразності бібліотечних приміщень [5].

Рис. 3. Російська державна бібліотека для молоді, 1966 рік, Москва, архітектор Л.Н. Кекушев. Інтер'єр читального залу.

В Україні медіатеки в основному влаштовуються при школах. Станом на 2017 рік було відкрито 68 медіатек при загальноосвітніх навчальних закладах. Незалежний сучасний мультимедійний центр заснували у Львові у 2014 році. Він поєднується з великим книжковим фондом. Туди входить: медіахол для приміщень та зустрічей, гравіта – кімната для настільних ігор та англійського клубу, кіноплоща, де проходять покази фільмів [14].

На продуктивність роботи великий вплив має освітлення, тому важливо правильно підібрати джерело освітлення, систему освітлення, передбачити захист від сліпучого впливу світла. Повинна бути забезпечена правильна орієнтація медіатеки для гарного денного освітлення. Завдяки суміщенню денного та штучного освітлення можна досягти потрібної атмосфери для комфортної роботи.

В читальному залі використовуються яскраве та рівномірне світло з низьким рівнем відблисків. Для людей похилого віку потребується більш високий рівень освітленості. Для того, щоб задовольнити потреби різних людей, використовують метод окремого освітлення кожного робочого місця. Робочі місця з комп'ютерами можуть освітлюватися асиметрично, щоб запобігти утворенню відблисків на екрані, що може завадити комфортній роботі відвідувачів (рис. 4) [15].

Рис. 4. Освітлення читального залу.

Полички у приміщеннях бібліотеки потребують освітлення для того, щоб можна було з легкістю знайти потрібну літературу. Варіанти вирішення цієї задачі передбачають встановлення рядів світильників, які будуть паралельні проходам, а також установку світильників зверху стелажів (рис. 5) [16].

Рис. 5. Освітлення полицок у бібліотеці.

Від освітлення залежить сприйняття простору і комфортне функціонування в ньому. Світло - дуже гнучкий та економічний спосіб формування інтер'єру. Яскраве холодне світло підвищує працездатність та концентрацію уваги, тому потрібно слідкувати за кольоровою температурою в медіатеці.

Рекомендовано використання таких трьох типів освітлення: загального, освітлення місць для роботи та читання, декоративного.

Загальне освітлення дають традиційні стельові світильники. Також їх можна замінити на точкові. Вони дадуть можливість працювати без перевтомлення. У місцях, які відведено для експозицій, потрібні додаткові джерела освітлення. У функціональних зонах варто покращувати освітлення шляхом збільшення верхнього освітлення. Якщо потрібно підвищити рівень освітленості, можна використовувати білі відтінки в оформленні інтер'єру для досягнення ефекту відображення поверхонь [1].

Висновки

Вивчивши джерела, що висвітлюють питання освітлення медіатек, бібліотек та робочих місць, можна зробити певні висновки щодо цієї теми:

- гарна орієнтація приміщення дуже важлива для нормального денного освітлення;
- правильне поєднання денного та штучного освітлення підвищує продуктивність роботи відвідувачів;
- яскраве холодне світло підвищує працездатність та концентрацію уваги;
- використання трьох типів освітлення – загального, освітлення робочих місць та декоративного, є найбільш актуальним сьогодні;
- покращувати освітлення варто у функціональних зонах та в місцях експозицій;
- для людей похилого віку потребується більш високий рівень освітлення.

На основі аналізу світового досвіду проектування інтер'єрів медіатек можна виділити наступні типологічні особливості, що їх об'єднують:

- інтеграція нових технологій;
- наявність фондосховища;
- поєднання концептуального дизайну із функціональністю;
- створення різних зон для читання та роботи;
- створення зони відпочинку;
- формування місць для спілкування;
- проектування лекторіїв у медіатеках.

Все вищезгадане можна віднести до переваг, але у вітчизняній практиці дизайну інтер'єрів медіатек відмічається ряд недоліків, а саме:

- існує мало будівель медіатек, які передбачають зону для дітей;

- відведення головної ролі новим технологіям у проектуванні середовища медіатек поступово витискує звичну роботу з книгами.

Перспективи подальшого дослідження

Станом на сьогодні тема освітлення як засобу підвищення продуктивності та засвоєння матеріалу в інтер'єрах медіатек досліджена недостатньо, тому є доцільним подальший розвиток теоретичних та практичних розробок у даній галузі.

Література

1. Блімготова Н. Бібліотеки ВНЗів Уралу: проблеми та досвід роботи / Н. Блімготова // наук.-практ. Зб./ ЗНБ УГТУ. – Єкатеринбург, 2002-2005. – Випуск 1-5.
2. Варламов І. Публічна бібліотека Амстердама [Електронний ресурс] / І. Варламов. – Режим доступу до статті: <https://varlamov.ru/293759.html>
3. Воложинський В. Національна бібліотека (раніше бібліотека ім. Леніна) [Електронний ресурс] / В. Воложинський. – Режим доступу до статті: <https://minsk-old-new.com/places/biblio/nacionalnaya-biblioteka-byvshaya-biblioteka-im-lenina>
4. Дубініна О. Архітектура медіатек: сучасні засоби виразності / О. Дубініна // Академічний вісник УРАЛНИИПРОЕКТ РААСН. – 2012.
5. Ізмєстьєва К. 6 незвичних історій, як бібліотеки адаптуються у цифровому світі [Електронний ресурс] / К. Ізмєстьєва. – Режим доступу до статті: <https://test.ru/2014/04/18/5-library-cases/>
6. Кузнецова І., Лукашенко А. Елементи композиції у дизайні штучного освітлення інтер'єрів офісних приміщень / І. Кузнецова., А. Лукашенко // Вісник ХДАДМ: дизайн, дизайн – освіта. – Київ, 2012.
7. Румілець Т., Загоруйко А. Прийоми об'ємно-просторових рішень медіатек / Т. Румілець, А. Загоруйко // УДК 727.8: Архітектура будівель та споруд. – 2013.
8. Румілець Т. Медіатеки – об'єкти нового покоління в сучасній архітектурі / Т. Румілець // УДК 711.57:727.8: Архітектура будівель та споруд. – 2013.
9. Садовська О. Особливості проектування комфортного середовища читального залу для дітей молодшого шкільного віку / О. Садовська // МБУК «Тюхтетська Міжпоселенська бібліотечна система». – Тюхтет, 2011.
10. Салахов Р., Салахова Р., Асхадулліна А. Дизайн-проектування бібліотек: від сховища до інформаційно-комунікаційного середовища / Р. Салахов, Р. Салахова, А. Асхадулліна // Грамота. – Тамбов, 2016.
11. Федюкіна Г. Сучасне освітлення шкіл / Г. Федюкіна // Енергетичний вісник. – Москва, 2012. – Випуск 14.

12. Черненко Г. Формування системи громадських просторів у об'ємно-планувальній структурі будівель сучасних університетських бібліотек / Г. Черненко // Інститут архітектури та мистецтв Південного федерального університету. – Ростов – на – Дону, 2011.
13. Юмашева Ю. Медіатека - бібліотеці // Бібліотекознавство. - М., 2004. - № 5. - С. 51-56
14. Януш О. Медіатека – простір для навчання та обміну думками [Електронний ресурс] / О. Януш. – Режим доступу до статті: <http://studway.com.ua/mediateka/>
15. Бібліотеки та читальні зали [Електронний ресурс] / – Режим доступу до статті: <https://glamox.com/ru/solutions/library>
16. LUX журнал. Освітлення бібліотеки – три способи [Електронний ресурс] / журнал LUX – Режим доступу до статті: <http://lightcontract.ru/%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%B1%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D1%80%D0%B8-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B0/>

Аннотация

Третьяк Ю.В. Доктор архитектуры, профессор кафедры рисунка и живописи Киевского национального университета строительства и архитектуры; Рещикова В.Е., студентка группы 61, кафедры рисунка и живописи Киевского национального университета строительства и архитектуры.

Опыт проектирования интерьеров медиатек с помощью средств освещения.

В статье рассмотрен опыт проектирования интерьеров медиатек и библиотек. Выявлены типологические особенности проектирования интерьеров медиатек. Акцент сделан на освещение. Выполнен анализ источников, освещающих вопросы освещения медиатек, библиотек и рабочих мест.

Ключевые слова: медиатека, библиотека, дизайн, интерьер, искусственное освещение, дневное освещение

Annotation

Tretyak Yu.V. Doctor of Architecture, Professor of the Department of Drawing and Painting of the Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine. Reshchikova V.Ye., student of group - 61 Department of Drawing and Painting of the Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine.

The experience of designing the interiors of the media libraries using lighting.

The article describes the experience of designing media libraries and libraries. Their functional planning features were clarified on the basis of this description. The previous research in the design of media libraries and libraries with the help of lighting was analyzed. The emergence and formation of media libraries in the world were traced. Work was carried out on the search for media libraries in Ukraine, which showed that in our country such institutions are mostly projected in the territory of secondary schools. Typological features of media library design were identified, here are some of them: integration of new technologies; availability of a depository; combining of conceptual design and functionality; creation of various zones for reading and working; creating of a recreation area; formation of places for communication; designing of lecture halls in media libraries. The focus of this article is on the media library lighting. It analyzes the sources that deal with lighting issues of media libraries, libraries and other workplaces. The features of media library lighting were deduced. The main ones are: good orientation of the room is very important for normal daylight; the right combination of daylight and artificial lighting improves visitor productivity; bright cold lighting improves performance and concentration; the use of three types of lighting - general, decorative and workplace lighting is the most relevant today; it is necessary to improve the lighting in the functional areas and in the places of expositions; elder people need a higher level of lighting. The work done indicates that the issue of designing of media libraries with the help of lighting has not been sufficiently studied in our country.

Keywords: media library, library, design, interior, artificial lighting, daylight

УДК 721, 725

Шкварок О. Л.

магістер кафедри теорії архітектури

Київський національний університет будівництва та архітектури

archishkvarok@gmail.com ORCID 0000-0002-8674-9244

наук. керівник Пекер А. Й.

доцент кафедри теорії архітектури

Київський національний університет будівництва та архітектури

arkady.peker@gmail.com ORCID 0000-0001-6900-9554

ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ ЗА ПРИНЦИПАМИ «ЗЕЛЕНОЇ АРХІТЕКТУРИ»

Анотація: у статті представлено практику проектування та будівництва туристично-рекреаційних комплексів з використанням принципів «зеленої